

SELETUSKIRI
regionaalministri 27. detsembri 2023. a määruse nr 113 „Perioodi 2023–2027
nõuandeteenuse osutamise toetus“ muutmise eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 7 lõike 2 ja § 24 lõike 1 alusel ning lähtudes Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186) artiklitest 15 ja 78.

2023. aasta 1. jaanuaril algas uus Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) eelarveperiood 2023–2027, mille raames saab Eesti osa Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi eelarvest. Nendest fondidest toetuste andmist perioodil 2023–2027 reguleerib Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 2021/2115¹. Nimetatud määruse artikli 9 kohaselt tuleb liikmesriikidel *EL*-i toetuste saamiseks koostada ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava, milleks Eesti puhul on „Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027“² (edaspidi *strateegiakava*), mis on kiidetud heaks Euroopa Komisjoni otsusega. Kooskõla riiklike arengusuundadega tagab sidusus „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukavaga aastani 2030“.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi teadus- ja arendusosakonna valdkonnajuht Terje Kaelep (528 1051, terje.kaelep@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi on eelnõule teinud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Maarika Arro (625 6197, maarika.arro@agri.ee) ja keeleliselt toimetas eelnõu sama osakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu punktidega 1–3 muudetakse riigiabi sätteid. **Punktiga 1** täiendatakse määruse § 3 lõike 2 sõnastust riigiabi osas, lisades viite konkurentsiseaduse §-le 33, milles selgitatakse, mis on vähese tähtsusega abi.

Eelnõu punktiga 2 täiendatakse määruse § 3 lõike 3 sõnastust. Lisaks riigiabi andmisele juhul, kui vähese tähtsusega abi määr on täitunud, on eelnõukohase muudatusega võimalik väikesel või keskmise suurusega ettevõtjal avaldada soovi saada toetust riigiabina ja seda ka juhul, kui tema vähese tähtsusega abi limiit ei ole veel täitunud. Lisatud on viide konkurentsiseaduse §-le 34², mis käsitleb grupierandiga hõlmatud riigiabi.

Eelnõu punktiga 3 lisatakse määrusesse § 3 lõige 7, milles viidatakse komisjoni määrusele (EL) 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes, määruse artikli 1 lõikele 1, komisjoni määrusele (EL) nr 651/2014- ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks, määruse artikli 1 lõigetele 2–6 ja komisjoni määrusele

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R2115&from=ET>

² [Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava 2023–2027 | Regionaal- ja Põllumajandusministeerium \(agri.ee\)](#)

(EL) 2022/2472, millega tunnistatakse teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamisel siseturuga kokkusobivaks, määruse artikli 1 lõigetele 3–7, mis sätestab juhud, millal sama määrust ei kohaldata.

Eelnõu punktidega 4 ja 5 täiendatakse määruse § 5 lõike 2 sõnastust. Täpsustatakse, milliste toetuste ja milliste elektrooniliste andmekogude kasutamise seotud nõustamist on silmas peetud. Toetused peavad olema Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (edaspidi *ELÜPS*) või maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse (edaspidi *MPKS*) alusel antavad toetused, mille taotluste esitamise keskkonnad võivad asuda erinevates elektroonilistes andmekogudes. Toetuse taotlemisele antava nõuande abikõlblikkust hinnatakse seega selle järgi, kas on tegemist ELÜPS-i või MPKS-i alusel antava toetusega või mitte.

Eelnõu punktidega 6 ja 8 tehakse määruse teksti keelelisi parandusi.

Eelnõu punktis 7 sätestatud muudatuse näol on tegemist määrusesse uute sätete lisamisest tingitud viidete parandamisega.

Eelnõu punktidega 9 ja 10 tunnistatakse kehtetuks määruse § 6 lõike 2 punkt 6 ja määruse § 6 täiendatakse uue lõikega 2¹. Kuna määruse § 6 lõike 2 punkt 6 läheks selle täiendamisel liiga mahukaks, tunnistatakse see punkt kehtetuks ja sätestatakse eraldi lõikena. Määruse § 6 täiendatakse lõikega 2¹, mille kohaselt võib paragrahvi 4 lõikes 1 nimetatud valdkondades toetatavat nõuandeteenust osutada ka kutse- või kõrgharidusega isik, kellel on valdkonnas, milles ta soovib nõuandeteenust osutada viimase kümne aasta jooksul vähemalt kolmeaastane valdkondlik ettevõtlus- või töökogemus.

Nõuandeteenust võib võrreldes varasemaga osutada ka isik, kes on viimase kümne aasta jooksul vähemalt kolm aastat töötanud asjaomases valdkonnas. Selle sätte lisamisega on võimalik arvata nõuandeteenuse osutajaks isikuid, kes on oma valdkonna asjatundjad, aga ei ole ettevõtluskogemusega. Uuel kujul nõuded rakenduvad tagasiulatuvalt alates 2024. aasta 1. jaanuarist nimekirja kantud nõustajatele.

Eelnõu punktiga 11 täiendatakse § 6 lõike 4 punkti 1. Kehtiva määruse kohaselt ei või nõuandeteenust osutada isik, kes tegeleb veterinaarravimite, väetusainete, taimekaitsevahendite, või põllumajandustehnika müügi ning põllumajandussaaduste kokkuostuga olles füüsilisest isikust ettevõtja või tema ettevõtte töötaja ning äriühingu juhatuse liige, äriühingut juhtima õigustatud muu isik või äriühingu töötaja. Eelnõus asendatakse sõna väetusained sõnaga väetised, sest tavakeeles on viimane kasutusel. Täiendatakse eelnõu nii, et lisaks veterinaarravimite, väetiste, taimekaitsevahendite, põllumajandustehnika müügile ning põllumajandussaaduste kokkuostule lisandub piirang muu põllumajandustootmiseks vajalike sisendite müügiga tegelevatele isikutele, mille all on mõeldud isikuid, kes tegelevad põllumajandustootmiseks vajalike mistahes sisendite (nt söödad, söödalisandid, seemned, looma- või taimekasvatuse tarvikud ning materjalid, muud bioloogilised preparaadid jms) müügiga. Täiendus on vajalik seetõttu, et käia ajaga ja sektoris toimivate muutustega kaasas ning tagada erapooletu nõuanne ka nendes valdkondades, kus põllumajandustootmiseks vajalikud sisendid on turule tulnud ja neid põllumajandustegevuses kasutatakse.

Eelnõu punktiga 12 täiendatakse määruse § 6 lõikega 5. Tuuakse välja Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse 2021/2115 artikli 15 lõikest 3 lähtuv huvide konflikti vältimise kohustus. Huvide konflikti all on siinkohal mõeldud nõuandeteenuse osutaja töökohustuste ja erahuvide

vastuolu, kus erahuvid võivad mõjutada töökohustuste täitmist. Nõustaja või nõuandeteenuse osutaja peab jääma erapooletuks ning peab vältima isiklikku huvi toimingus, mida ta ise peab tegema või mida ta saab mõjutada.

Eelnõu punktiga 13 täiendatakse määruse § 8 lõikega 1¹, millega sätestatakse, et nõuandeteenuse osutamist toetatakse kalendriaastas kuni 60 000 euro väärtuses nõustaja kohta. See muudatus on vajalik piiratud ressursside tingimustes eelarvevahendite mõistlikuks, optimaalseks kasutamiseks ja ühtlasi selleks, et vältida olukorda, kus nõustaja ületab mõistliku töötundide normi. Töölepingu seaduse kohaselt eeldatakse, et töötaja töötab 8 tundi päevas ja 40 tundi nädalas.³ Olenevalt puhkepäevade arvust koguneb seega aastas ligikaudu 2000 töötundi. PRIA statistika alusel on nõustajaid, kes selle töötundide arvu ületavad. Samas teenuse edukaks pakkumiseks on nõustajal eelduslikult vaja nõustamisele lisaks aega haldustegevusele, enesetäiendamisele ja turunduseks. Eelnimetatud arvesse võttes on optimaalne nõustaja nõustamise aastasumma 60 000 eurot.

Eelnõu punktiga 14 täiendatakse määruse § 8 lõiget 5 ja lisatakse sinna erisus noore alustava ettevõtja kohta. Arvestades sellega, et maamajanduse valdkonna nõustamisteenuse üks sihtgrupp on noored alustavad ettevõtjad, siis põlvkondade vahetuse jätkusuutlikkuse tagamiseks on neile loodud erisus, ehk omafinantseerimise osa 10 protsenti.

Eelnõu punktiga 15 täiendatakse määruse § 8 lõigetega 5¹ ja 5². Lõigete lisamisega luuakse erisus omaosaluse määra osas maamajandusvaldkonnas ning selgitatakse keda mõeldakse noore alustava ettevõtja all. Võrreldes teiste valdkondadega luuakse erisus omaosaluse protsendis, mis tõuseb 10 protsendilt 30 protsendile. Muudatuse põhjuseks on eelarveliste vahendite nappus ja PRIA statistika andmed, mille põhjal maamajanduse valdkonnas toimub võrreldes teiste valdkondadega rohkem nõustamistegevust ning kogukulu nõuandeteenuse osutamise toetuse aastaelarvest moodustab ligi 20 protsenti. Maamajanduse alla kuuluv äri- ja finantsnõu on ettevõtte toimimiseks kindlasti oluline, aga tähelepanuta ei saa jätta ka sisulisi tootmis- ja töötlemistegevusteks vajalikke valdkondi. Arvestades teenuse populaarsust, võib eeldada, et selle teenuse lõppkasusaaja on valmis kvaliteetsesse teenusesse ka suurema omaosalusega panustama.

Noor ja alustav ettevõtja on taotluse esitamise ajal kuni 40 aastane FIE või äriühing. Äriühingu puhul on kõik osanikud, aktsionärid, juhatuse liikmed kuni 40 aastased füüsilised isikud ja tegutsenud põllu- ja maamajanduse ning põllumajandussaaduste töötlemisega tegelevas ettevõtlusvormis mitte kauem kui 24 kuud ehk maksimaalselt kaks aastat nõuandeteenuse osutamise lepingu sõlmimise kuupäevast alates.

Eelnõu punktiga 16 täiendatakse määruse § 9 lõiget 2 punktiga 8. Muudatusega loetakse sularahamaksud mitteabikõlblikuks kuluks. Muudatusest tulenevalt peavad omaosalusmaksed edaspidi olema tasutud elektrooniliselt. Omaosalusmaksete tingimuse täitmist on elektroonilisel viisil laekunud maksete korral lihtsam kontrollida ning andmed on ühetaolisemalt hallatavad.

Eelnõu punktis 17 täiendatakse määruse § 13 lõiget 8. Muudatusega on selgemini arusaadav, et METKil tuleb avaldada nõuandeteenuse osutajate nimekiri oma veebilehel. Kui nõustamisteenust osutatakse läbi juriidilise isiku, siis tuleb nimekirjas avaldada ka juriidilise isiku nimi ja registrikood.

³ [Töölepingu seadus–Riigi Teataja](#), § 43 lg 1 ja 2.

Eelnõu punktiga 18 parandatakse paragrahvi 14 lõike 1 punktis 6 sätestatud viide.

Eelnõu punktiga 19 muudetakse § 14 lõike 2 sõnastust ja levendatakse nõudeid nõustajatele. Varasema vähemalt 25 tunni kohustusliku koolituste asemel on nüüdsest kohustuslik vähemalt 24-tunnine koolitus.

Eelnõu punktiga 20 täiendatakse § 15 lõiget 3 punktiga 2¹, millega sätestatakse kohustus kanda maksetaotlusele teave selle kohta, kas on nõustatud noort alustavat ettevõtjat. Muudatus võimaldab koguda seireandmeid noorte alustavate ettevõtjate kohta. Nende andmete põhjal saab ülevaate, palju alustavaid ettevõtteid saab nõu nõuandetoetuse rahastusest ning milline on toetuse mõju sektori jätkusuutlikkusele.

Eelnõu punktiga 21 täiendatakse § 15 lõike 4 sõnastust omaosaluse tasumist tõendava dokumendi lisamise nõudega. Lõike 4 kohaselt on maksetaotluse juurde seega vaja lisada leping, omaosaluse tasumist tõendav dokument ja vajadusel riigiabi kohta abitaotlus.

Eelnõu punktiga 22 sõnastatakse uuesti määruse § 18. Paragrahvi 18 lõiget 1 ja lõike 2 punkti 2 täiendatakse ja lõikesse 2 lisatakse punkt 3, samuti täiendatakse lõiget 3 punktidega 3 ja 4.

Lõike 1 ja lõike 2 punkti 2 kohaselt võib METK nõuandeteenuse osutaja või nõustaja nimekirjast välja arvata, kui nõuandeteenuse osutajal või nõustajal puuduvad piisavad teadmised ja kogemused ning ta ei ole läbinud iga-aastast 24-tunnist koolitust.

Lõike 2 punkti 3 ja lõike 3 punkti 4 lisatud täiendused puudutavad valeandmete esitamist. Viidatud sätete kohaselt on METKil õigus nõuandeteenuse osutaja või nõustaja nimekirjast välja arvata, kui nõustaja nimekirja kandmine on saavutatud ebaausal teel ja nimekirja kandmiseks on teadlikult esitatud valeandmeid.

Paragrahvi 18 lõike 3 punkti 3 täiendus puudutab nimekirjast väljaarvamise õigust, kui konsulendi kutsetunnistus on kehtetuks tunnistatud kutseseaduse § 22 alusel.

Eelnõu punktiga 23 ja 24 muudetakse § 21 pealkirja ja täiendatakse rakendussätet lõigetega 2–4, mille kohaselt kohaldatakse paragrahvi 6 lõiget 2¹ alates 1. jaanuarist 2024 nimekirja kantud nõustajatele. Paragrahvi 8 lõikes 1¹ sätestatud nõuandeteenuse maksimummäär 60 000 eurot kalendriaastas nõustaja kohta kohaldatakse alates 1. juulist 2026. Piirmääratäitumise kontrollimisel võetakse arvesse ühe nõustaja poolt kogu kalendriaasta jooksul osutatud nõuandeteenuse maht, sealhulgas enne määruse jõustumist osutatud teenus alates 1. jaanuarist 2026. Paragrahvi 8 lõiget 5², mille järgi tõuseb nõuandeteenuse omaosaluse määr lõppkasusaajale seniselt 10 protsendilt 30 protsendile, kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2027.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. Eelnõu ettevalmistamisel on lähtutud järgmistest määrustest:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115;
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 187–261);

- 3) komisjoni määruse (EL) 2022/2472, millega tunnistatakse teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamisel siseturuga kokkusobivaks (ELT L 327, 21.12.2022, lk 1—81);
- 4) komisjoni määruse (EL) 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L, 15.12.2023, lk 1–23);
- 5) komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187 26.06.2014, lk 1–78).

4. Määruse mõjud

Muudatustega lahendatakse määruse rakendamisel ilmnenud kitsaskohti.

Määrusega vähendatakse liigset halduskoormust taotlejale. Võrreldes varasemaga peab nõustaja läbima aastas väiksema arvu koolitustunde kui varasemalt, samuti leevendatakse nõudeid toetatava nõuandeteenuse osutajale ja vähendatakse omaosaluse määra noortele alustavatele ettevõtjatele. Sätestatud kohustused on tasakaalus saadava hüvega ning toetuse saamiseks vältimatult vajalikud.

Eelnõus täpsustatakse viited riigiabile kohaldatavatele õigusaktidele ning nähakse ette lõppkasusaajale võimalus taotleda toetust riigiabina vähese tähtsusega abi asemel. Vähese tähtsusega abi ülemmäär on 300 000 eurot ühe ettevõtja kohta kolme aasta jooksul ning see arvestatakse kõigi abiandjate ja toetuste lõikes. Seetõttu võivad tekkida olukorrad, kus kuigi lõppkasusaajal oleks võimalik toetust vähese tähtsusega abina saada, eelistab ta säilitada oma vähese tähtsusega abi summat mõne teise toetuse tarbeks, mille puhul riigiabi alternatiivi ei ole. Seetõttu lisatakse määрусesse lõppkasusaajale võimaluse valida toetuse saamine riigiabina vähese tähtsusega abi asemel, seda juhtudel, mil riigiabi reeglid on kohaldatavad.

Eelnõus täpsustatakse toetuste taotlemise- ja elektrooniliste andmekogude kasutamise seotud küsimuses osutatava nõuandeteenuse tähendust. Toetuse taotlejad on soovinud saada nõustamist ka Riigi Tugiteenuste Keskuse infosüsteemis esitatavate taotluste esitamisel. Kuigi valdavalt on põllu- ja maamajandussektori toetustaotused esitatavad ePRIA süsteemis, siis tuleks vaadata eelkõige seda, mille alusel toetust taotletakse. Kui on tegemist Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse ning maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse alusel antavate toetustega, siis on nende toetuste taotlemise nõu abikõlblik. Seega toetusala nõu saab anda lõppkasusaajale, juhul kui ELÜPSi või MPKSi alusel toetusi pole talle määratud kuni kahel aastal otsetoetuste ning pindala- ja loomapõhiste maaelu arengu toetuste taotlemisel ja kuni kahel aastal muudel maaelu arengu toetuste taotlemisel.

Eelnõus piiritletakse selgemalt, kes on nõu andev nõustaja. Paragrahvi 6 muudatuste mõjul täpsustub töökogemuse baasil nõustajaks saamise võimalus. Uuendusena on võimalik nimekirja saada kolmeaastase asjakohases valdkonnas töökogemusega isikutel, näiteks maaparandajatel, kui nad on vähemalt 3 aastat 10 aasta jooksul teinud erialast tööd ja neil on piisav haridustase. Iga-aastase täiendõppe kohustus laieneb ka sellele sihtgrupile nõustajatest. Paragrahvi 6 lõiget 4 kaasajastati lisades nõuandeteenuse osutamist keelavasse loetellu muu põllumajandustootmiseks vajalike sisendite müügiga tegelevad isikud. Mõju avaldub seeläbi, et see välistab olukorda, kus veterinaarvõimete, väetiste, taimekaitsevahendite, põllumajandustehnika müügi ning põllumajandussaaduste kokkuostu alal tegutsevatel isikutel on toetatava nõustamisteenus pakkumine keelatud, kuid muude põllumajandustootmiseks

vajaminevate sisendite müüjate, nagu näiteks silomüüjate, tegevus toetatava nõuande pakkumisel on lubatud. Võrreldes varasema ajaga on sektori turusituatsioon muutunud ja põllumajandustootmise sisendite müüjaid on turule lisandunud. Lisaks lahendatakse eelnõuga sekkumise eelarve nappusest tingitud kitsaskohti. Selleks kehtestatakse nõuandeteenuse osutamise piirmäär 60 000 eurot aastas nõustaja kohta ning tõstetakse omaosaluse määra maamajanduse valdkonnas, säilitades samal ajal senise 10 protsendise omaosaluse määra noortele alustavatele ettevõtjatele. Kokkuvõtvalt peaksid muudatused aitama eelarve kulusid hoida aasta eelarveeraldise piires, parandama teenuse kättesaadavust ning aitama teenuse kvaliteeti hoida ja hinnata.

Muudatused on vastavuses ühtse põllumajanduspoliitika strateegiakavaga. Strateegiakava kohaselt on lubatud diferentseerida omaosalusmäärasid.

Määruse muudatustel ei ole otsest ja olulist sotsiaalset, sealhulgas demograafilist mõju. Positiivset mõju avaldab määruse muudatus suurele osale põllu- ja maamajanduse ning põllumajandussaaduste töötlemisega tegelevast sektorist, kuna muudatustega laineneb nõuandesajate ja nõuandjate ring ja toetatavat nõuandeteenust on võimalik saada eelarveaastal pikema perioodi jooksul, kui seda oleks muudatusi tegemata.

Mõju haridusele ja infotehnoloogiale on positiivne. Nõustamisteenus kaudu on nõustatud isikutel loodud võimalused teadmiste täiendamiseks ja nõuanne võib muuhulgas olla ka seotud digilahenduste kasutamisega ükskõik millise valdkonna teemaga seotult.

Määruse muudatustega ei kaasne mõju riigi julgeolekule ning välissuhetele, elu- ja looduskeskkonnale ega regionaalarengule.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamise seotud tegevused ei kaasne lisakulusid riigieelarvelistest vahenditest ega ulatuslikku mõju PRIA majandamiskuludele.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja Kliimaministeeriumile.

Eelnõu esitatakse arvamuse andmiseks PRIA-le ja Maaelu Teadmuskeskusele, Eesti Erametsaliidule, Eesti Aianusliidule, Eestimaa Talupidajate Keskliidule, Eesti Maaelu Nõuandeteenistusele ja Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojale.

(allkirjastatud digitaalselt)

Triin Kõrgmaa

Kantsler